

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Волинський національний університет імені Лесі Українки
Факультет педагогічної освіти та соціальної роботи
Кафедра спеціальної та інклюзивної освіти

СИЛАБУС

вибіркового освітнього компонента

ОСНОВИ СУРДОПЕДАГОГІКИ ТА СУРДОПЕРЕКЛАДУ

підготовки магістра

Силабус освітнього компонента «Основи сурдопедагогіки та сурдоперекладу» підготовки магістра

Розробник: Король І.В., старший викладач кафедри спеціальної та інклюзивної освіти

Погоджено

Гарант освітньо-професійної програми: (Сидорук І. І.)

Силабус освітнього компонента затверджено на засіданні кафедри спеціальної та інклюзивної освіти

протокол № 1 від 29 серпня 2025 р.

Завідувач кафедри: (Кузава І.Б.)

I. ОПИС ОСВІТНЬОГО КОМПОНЕНТА

Таблиця 1

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, освітня програма, освітній рівень	Характеристика освітнього компонента
Денна (очна) форма здобуття освіти	Галузь знань <u>А Освіта</u> Спеціальність <u>А6 Спеціальна освіта</u> Спеціалізація <u>А6.01 Логопедія</u> Освітньо-професійна програма <u>Спеціальна освіта.</u> <u>Інклюзивна освіта</u> Освітній рівень: <u>другий (магістерський)</u>	<u>Вибірковий</u>
Кількість годин / кредитів <u>120 / 4</u>		Рік навчання <u>1</u>
		Семестр <u>2-ий</u>
ІНДЗ: <u>є</u>		Лекції <u>10 год</u>
		Практичні <u>14 год</u>
		Самостійна робота <u>88 год.</u>
		Консультації <u>8 год.</u>
Форма контролю: <u>залік</u>		
Мова навчання		українська

II. ІНФОРМАЦІЯ ПРО ВИКЛАДАЧА

ППП Король Іванна Володимирівна

Посада: старший викладач кафедри спеціальної та інклюзивної освіти

Контактна інформація: 0994347654, ivanna.korol76@gmail.com

Дні занять: <http://94.130.69.82/cgi-bin/timetable.cgi>

III. ОПИС ОСВІТНЬОГО КОМПОНЕНТА

1. Анотація освітнього компонента

Силабус вибіркового освітнього компонента «Основи сурдопедагогіки та сурдоперекладу» складено з урахуванням можливості формування індивідуальної освітньої траєкторії здобувачів освіти другого (магістерського) рівня вищої освіти.

Силабус ВОК є нормативним документом Волинського національного університету імені Лесі Українки, який розроблено кафедрою спеціальної та інклюзивної освіти, укладено згідно з вимогами Європейської кредитної трансферно-накопичувальної системи (ЄКТС).

Визначає обсяги знань, які повинен опанувати здобувач другого (магістерського) рівня вищої освіти; алгоритм вивчення навчального матеріалу ВОК; необхідне методичне забезпечення; складові та технологію оцінювання навчальних досягнень здобувачів вищої освіти.

2. Мета і завдання освітнього компонента

Мета ОК – сформувати у майбутніх фахівців систематизовані уявлення, теоретичні знання та практичні уміння, компетентності у сфері сурдопедагогіки як наукової галузі і спеціальної практики навчання і виховання дітей із порушеннями слуху; навчити орієнтуватися в закономірностях розвитку, принципах навчання та виховання дітей з порушеннями слуху та встановлення можливостей і напрямків компенсації порушень різної складності; ознайомити здобувачів освіти з основами жестової та дактильної мови та жестової лексики; навчити здобувачів освіти використовувати навчальний матеріал у конкретних умовах педагогічної ситуації, спираючись на засвоєні теоретичні положення.

У результаті вивчення запропонованого освітнього компонента здобувачі вищої освіти знатимуть: загальні основи та закономірності розвитку сурдопедагогіки як науки; психолого-педагогічну кваліфікацію дітей з порушеннями слуху та етіологію порушень слухової функції; сучасні напрямки процесу навчання та виховання дітей з порушеннями слуху; принципи та методи навчання; вмітимуть: класифікувати порушення слуху та визначати етіологію порушень; визначати особливості розвитку пізнавальної та особистісної

сфери дітей з порушеннями слуху; визначати зміст, засоби і методи навчання дітей даної категорії.

3. Soft skills (т. зв. «м'які навички», «соціальні навички», «універсальні навички» чи «навички успішності»): навички комунікації; здатність брати на себе відповідальність; вміння налагоджувати міжособистісні контакти; працювати в команді; розуміння важливості дедлайнів; здатність логічно і системно мислити; креативність; вміння прогнозувати, гнучкість, швидка адаптація до змін та інше.

Методи навчання: загальнонаукові й психолого-педагогічні методи; сучасні методи корекційного навчання: теоретико-інформаційні, практико-операційні, пошуково-творчі, методи організації самостійної роботи, контрольно-оцінювальні; традиційні та нетрадиційні методи навчання. Зокрема: 1) словесні (бесіда, розповідь, пояснення, диспут); наочні (демонстрація, ілюстрація); практичні (вправа, практична робота) (за джерелом інформації); 2) індукція, дедукція; традукція (за логікою викладу); 3) пояснювально-ілюстративні, репродуктивні, проблемний виклад, частково-пошукові, дослідницькі (за рівнем пізнавальної активності); 4) методи оволодіння знаннями, формування умінь і навичок, застосування отриманих знань, умінь і навичок (за основними дидактичними завданнями, які необхідно вирішувати на конкретному етапі навчання); 5) інтерактивні методи тощо.

4. Структура освітнього компонента

Таблиця 2

Назви змістових модулів і тем	Усього	Лекції	Практичні	Сам. роб.	Конс.	*Форма контролю / Бали
Змістовий модуль 1. Теоретичні основи організація освітнього процесу для дітей з порушеннями слуху в умовах спеціальної та інклюзивної освіти						
Тема 1. Історичні віхи розвитку сурдопедагогіки.	24	2	2	20	-	ДБ, РМГ/ (макс. кількість балів за практ. заняття – 12) \ 12
Тема 2. Психолого-медико-педагогічне обстеження дітей з порушеннями слуху в ІРЦ. (МСЕК)	24	2	2	20	-	ДС, РМГ, ІРС \12
Всього годин / Балів за ЗМ1	48	4	4	40	-	24
Змістовий модуль 2. Методика використання сурдоперекладу в освітньому процесі						
Тема 3. Особливості української дактилології.	24	2	2	20	-	ДС, РМГ, ІРС \12
Тема 4. Альтернативна комунікація. Мімікожестове мовлення як знакова характеристика.	15	1	2	10	2	ДС, РМГ, ІРС, Т \12
Тема 5. Особистісно-побутові жести.	11	1	2	6	2	ДС, РМГ, ІРС \12
Тема 6. Жести на позначення природних явищ, тваринного і рослинного світу.	11	1	2	6	2	ДС, РМГ, ІРС \12
Тема 7. Соціально-побутові жести.	11	1	2	6	2	ДС, РМГ, ІРС \12
Всього годин / Балів за ЗМ2	72	6	10	48	8	60
ІНДЗ						16

Всього годин / Балів	120	10	14	88	8	100
-----------------------------	------------	-----------	-----------	-----------	----------	------------

Примітки: ^{1/} Moodle, Zoom – може застосовуватися одна з платформ або їхній симбіоз для здобувачів освіти з індивідуальним планом навчання та/або під час реалізації освітнього процесу в Університеті у дистанційному режимі, відповідно до Положення про електронний курс освітнього компонента у Волинському національному університеті імені Лесі Українки, Положення про дистанційне навчання у Волинському національному університеті імені Лесі Українки, наказів ректора

^{2/} Методи та форми контролю: ДС – дискусія, ДБ – дебати, Т – тести, ТР – тренінг, РЗ/К – розв'язування задач/кейсів, ІНДЗ/ІРС – індивідуальне завдання/індивідуальна робота здобувача освіти, РМГ – робота в малих групах, МКР/КР – модульна контрольна робота/ контрольна робота, Р – реферат, аналітичне есе, УО – усне опитування тощо.

6. Завдання для самостійного опрацювання.

Тема 1. Сурдопедагогіка як наука, її становлення і розвиток. Предмет сурдопедагогіки та її головні функції. Основні категорії сурдопедагогіки. Зв'язок сурдопедагогіки з іншими науками. Завдання сурдопедагогіки. Різноманітність течій зарубіжної та національної сурдопедагогіки.

Тема 2. Трансформація наукової парадигми щодо розуміння феномену глухоти. Медико-біологічна концепція глухоти: витоки; парадигма розуміння глухоти і глухої людини, роль слухового сприймання та ін. Соціокультурна концепція глухоти: вихідні експериментальні дослідження; зміни в політиці держав у справах меншин; державна політика в сфері спеціальної освіти глухих в контексті мовного питання; пошуки ефективних методів навчання дітей даної категорії. Значення діяльності громадських організацій (спільнота глухих, Об'єднання нечуючих педагогів, батьківські товариства, Українсько-Канадський Альянс та ін.) для зміни поглядів на феномен глухоти в сучасних умовах.

Тема 3. Правові засади визнання української жестової мови як мови, як засобу навчання і спілкування нечуючих. Державна політика країни (основні законодавчі акти) стосовно питання визнання і закріплення державних гарантій щодо застосування УЖМ в освітній, соціальній сфері. Розвиток української жестової мови. Еволюція національних жестових мов та жестові мовні родини. Природне 5 і кальковане жестове мовлення. Найменша смислова одиниця мови (жест, слово). Жестомовні особи, словесномовні особи. Етапність використання різних форм мовлення при вивченні навчального матеріалу. Структура і особливості української жестової мови. Загальна характеристика жестової мови як знакової комунікативної природної системи. Відмінності між жестовими і вербальними мовами. Поняття «жест». Складові жесту як мовної одиниці. Загальна характеристика видів та особливостей конфігурацій, локалізацій, якості руху. Значення немануального компоненту. Складові жесту як елементу жестикуляції.

Тема 4. Розробити презентацію з теми практичного заняття. Скласти 20 тестових завдань різного рівня складності з ключами (відповідями).

Тема 5. Розробити презентацію з теми практичного заняття.

Тема 6. Розробити презентацію з теми практичного заняття.

Тема 7. Розробити презентацію з теми практичного заняття.

IV. ІНДИВІДУАЛЬНЕ НАВЧАЛЬНО-ДОСЛІДНЕ ЗАВДАННЯ (навчальний проект)

Індивідуальне науково-дослідне завдання – це вид науково-дослідної роботи здобувача освіти, яка містить результати дослідницького пошуку, відображає певний рівень його навчальної компетентності.

Мета науково-дослідного завдання: самостійне вивчення частини програмового матеріалу, систематизація, узагальнення, закріплення та практичне застосування теоретичних знань із ОК, удосконалення навичок самостійної науково-дослідної діяльності.

Вид – науково-практичний проект: створення методичних рекомендацій «ТЕХНОЛОГІЇ ОРГАНІЗАЦІЇ ОСВІТНЬОГО СЕРЕДОВИЩА ЗДОБУВАЧІВ ОСВІТИ З ПОРУШЕННЯМИ СЛУХОВОЇ ФУНКЦІЇ»

Критерії оцінювання ІНДЗ

Критерії оцінювання роботи	Максимальна кількість балів
Складання плану, чіткість і послідовність викладу матеріалу	2

Обґрунтоване розкриття змісту, форм та методів роботи щодо надання послуги раннього втручання.	10
Творчий підхід до виконання ІНДЗ	2
Якість оформлення роботи	2
Разом	16

V. ПОЛІТИКА ОЦІНЮВАННЯ

Оцінювання знань здобувачів освіти з ОК «Доступність і універсальний дизайн у закладах спеціальної та інклюзивної освіти» здійснюється під час *поточного контролю* за результатами виконання тих видів робіт, які передбачені силабусом освітнього компонента, відповідно до Положення про поточне та підсумкове оцінювання знань здобувачів вищої освіти Волинського національного університету імені Лесі Українки від 26.06.2025 р. (URL: <https://ed.vnu.edu.ua/wp-content/uploads/2025/06/2025.-%D0%9F%D1%80%D0%BE-%D0%BF%D0%BE%D1%82%D0%BE%D1%87%D0%BD%D0%B5-%D1%96-%D0%BF%D1%96%D0%B4%D1%81%D1%83%D0%BC%D0%BA.%D0%BE%D1%86%D1%96%D0%BD%D1%8E%D0%B2%D0%B0%D0%BD%D0%BD%D1%8F.pdf>) в діапазоні від **0 до 100 балів**. Об'єктом оцінювання знань здобувачів освіти є програмовий матеріал з ОК.

Поточний контроль здійснюється під час проведення практичних занять і має за мету перевірку рівня підготовленості здобувачів освіти до виконання конкретної роботи. Поточний контроль реалізується в різних формах, зокрема опитування, захист проєктів, виступи на практичних заняттях, експрес-контроль, перевірка результатів виконання різноманітних індивідуальних науково-дослідних завдань, контроль засвоєння того навчального матеріалу, який заплановано на самостійне опрацювання здобувачем, тощо. Максимальний бал за кожну з форм роботи визначено у *таблиці 2* силабуса освітнього компонента. Результат самостійної роботи здобувачів освіти оцінюється на практичних заняттях із відповідної теми. Результат самостійної роботи здобувачів вищої освіти (завдання для самостійного опрацювання) оцінюються під час практичних занять із відповідної теми і є складовою частиною загальної кількості балів за практичне заняття.

Залік науково-педагогічний працівник виставляє за результатами поточної роботи здобувача освіти без планування, проведення модульних контрольних робіт за умови, що здобувач освіти виконав ті види навчальної роботи, які визначено силабусом ОК (оцінювання за шкалою від 0 до 100).

У випадку, якщо здобувач освіти не відвідував окремі аудиторні заняття (з поважних причин), на консультаціях він має право відпрацювати пропущені заняття та добрати ту кількість балів, яку було визначено на пропущені теми. У дату складання заліку викладач записує у відомість суму поточних балів, які здобувач освіти набрав під час поточної роботи.

У випадку, якщо здобувач освіти протягом поточної роботи набрав менше як 60 балів, він складає залік під час ліквідації академічної заборгованості. У цьому випадку бали, набрані під час поточного оцінювання анулюються. Максимальна кількість балів на залік під час ліквідації академічної заборгованості, як правило, 100.

Політика щодо дедлайнів та перескладання. Здобувачі вищої освіти мають виконувати та надавати викладачеві виконані завдання до кожного практичного заняття в день його проведення, відповідно до розкладу.

Перескладання будь-яких видів робіт, передбачених силабусом ОК, з метою підвищення оцінки не дозволяється. У випадку, якщо здобувач освіти не відвідував окремі аудиторні заняття (з поважних причин), на консультаціях він має право відпрацювати пропущені заняття та добрати ту кількість балів, яку було визначено на пропущені теми.

Заліки відбуваються в період заліково-екзаменаційних сесій, передбачених навчальним планом, згідно із затвердженим графіком освітнього процесу і розкладом.

Повторне складання заліку з ОК допускається не більше як два рази: один раз – викладачеві, другий – комісії, яку створює декан (директор) факультету (інституту).

Політика щодо академічної доброчесності. Дотримання академічної доброчесності здобувачами освіти передбачає: самостійне виконання навчальних завдань, завдань поточного контролю результатів навчання; посилення на джерела інформації у разі запозичень ідей, тверджень, відомостей; дотримання норм законодавства про авторське право.

Основні види відповідальності здобувачів освіти за порушення академічної доброчесності (ч.6 статті 42 Закону України «Про освіту»): повторне проходження оцінювання (контрольна робота, іспит, залік тощо); відрахування з університету; позбавлення академічної стипендії; позбавлення наданих університетом пільг з оплати навчання.

Жодні види порушень академічної доброчесності не толеруються. У випадку таких подій – реагування відповідно до [«Кодексу академічної доброчесності Волинського національного університету імені Лесі Українки»](https://ra.vnu.edu.ua/akademichna_dobrochesnist/kodeks_akademichnoi_dobrochesnosti/) (URL: https://ra.vnu.edu.ua/akademichna_dobrochesnist/kodeks_akademichnoi_dobrochesnosti/).

Політика щодо відвідування. Відвідування занять є обов'язковим. За об'єктивних причин (наприклад, працевлаштування, участь у програмі академічної мобільності, здобуття освіти за іншою спеціальністю (освітньою програмою), навчання за програмою «Подвійний диплом», тривале відрядження за основним місцем роботи, станом здоров'я, перебування у відпустці в зв'язку з вагітністю та пологами або для догляду за дитиною до досягнення нею трирічного віку, наявність статусу особи з особливими освітніми потребами) навчання може відбуватись за індивідуальним графіком (див. Положення про організацію освітнього процесу здобувачів освіти за індивідуальним графіком навчання у Волинському національному університеті імені Лесі Українки, URL: <https://ed.vnu.edu.ua/wp-content/uploads/2025/06/2025-%D0%9F%D1%80%D0%BE-%D1%96%D0%BD%D0%B4%D0%B8%D0%B2%D1%96%D0%B4-%D0%B3%D1%80%D0%B0%D1%84%D1%96%D0%BA-%D0%BD%D0%B0%D0%B2%D1%87%D0%B0%D0%BD%D0%BD%D1%8F.pdf>

Можливість визнання результатів навчання, отриманих у формальній, неформальній та інформальній освіті. Визнання результатів навчання, отриманих у неформальній та/або інформальній освіті, здійснюється на добровільній основі та передбачає підтвердження того, що здобувач освіти досяг результатів навчання, передбачених ОПП, за якою він навчається. Визнанню можуть підлягати такі результати навчання, отримані в неформальній освіті, які за тематикою, обсягом вивчення та змістом відповідають як ВОК в цілому, так і його окремому розділу, темі (темам), індивідуальному завданню, контрольній роботі тощо, які передбачені силабусом ВОК. Визнання результатів навчання, отриманих у неформальній та/або інформальній освіті, відбувається в семестрі, що передуює семестру початку вивчення освітнього компонента, або під час вивчення ВОК, але довший термін, наприклад, не пізніше 01 грудня та 01 травня, враховуючи ймовірність непідтвердження здобувачем результатів такого навчання (Положення про визнання результатів навчання, отриманих у формальній, неформальній та/або інформальній освіті у ВНУ імені Лесі Українки: https://ed.vnu.edu.ua/wp-content/uploads/2024/09/2024_%D0%92%D0%B8%D0%B7%D0%BD%D0%B0%D0%BD%D0%BD%D1%8F_%D1%80%D0%B5%D0%B7%D1%83%D0%BB_%D1%82%D0%B0%D1%82i%D0%B2_%D0%92%D0%9D%D0%A3_i%D0%BC._%D0%9B.%D0%A3._%D1%80%D0%B5%D0%B4.pdf).

Підготовка здобувачів вищої освіти за дуальною формою здобуття освіти у ВНУ імені Лесі Українки здійснюється відповідно до Положення (URL: https://ed.vnu.edu.ua/wp-content/uploads/2025/09/2025_%D0%9F%D0%BE%D0%BB%D0%BE%D0%B6%D0%B5%D0%BD%D0%BD%D1%8F_%D0%BF%D1%80%D0%BE_%D0%B4%D1%83%D0%B0%D0%BB_%D0%BD%D1%83_%D0%BE%D1%81%D0%B2i%D1%82%D1%83_.pdf

Можливість отримати додаткові (бонусні) бали. Здобувачам освіти, які брали участь у роботі конференцій, підготовці наукових публікацій, в олімпіадах, конкурсах студентських наукових робіт тощо й досягли значних результатів, може бути присуджено додаткові (бонусні) бали, які зараховуються як результати поточного контролю з ВОК.

Систему бонусних балів погоджує науково-методична комісія факультету (інституту). При цьому загальна кількість балів за поточну роботу не може перевищувати 100 балів.

Здобувачі вищої освіти можуть долучатися до оновлення змісту ОК шляхом подання пропозицій викладачу.

VI. ПІДСУМКОВИЙ КОНТРОЛЬ

Заліки відбуваються в період заліково-екзаменаційних сесій, передбачених навчальним планом, згідно із затвердженим графіком освітнього процесу і розкладом. Семестровий залік викладач виставляє за умови виконання здобувачем освіти завдань, передбачених силабусом ОК. Мінімальна позитивна кількість балів – 60. У день складання заліку за основною сесією заборонено проводити додаткові опитування здобувача освіти, а також здобувач освіти не має права доздавати будь-який вид робіт, передбачений силабусом освітнього компоненту.

У випадку, якщо здобувач освіти набрав менше ніж 60 балів, він складає залік під час ліквідації академічної заборгованості. У цьому випадку бали, набрані під час поточного оцінювання, анулюються. Максимальна кількість балів під час ліквідації академічної заборгованості з заліку, як правило, – 100.

VII. ШКАЛА ОЦІНЮВАННЯ

Критерії оцінювання під час аудиторних занять

Оцінювання знань здобувачів освіти під час аудиторних занять

Робота на практичному занятті комплексно оцінюється науково-педагогічним/педагогічним працівником, враховуючи такі критерії: правильність одержаних відповідей; повнота та логічність відповіді; наявність висновків та ілюстративних прикладів. Результат самостійної роботи здобувачів вищої освіти (завдання для самостійного опрацювання) оцінюються під час практичних занять із відповідної теми і є складовою частиною загальної кількості балів за практичне заняття. Оцінювання тем для самостійної роботи, які виносяться на самостійне опрацювання здобувачами освіти і не розглядаються під час аудиторних занять, контролюються під час підсумкового модульного контролю, підсумкового контролю.

Оцінка	Критерії оцінювання навчальних досягнень
10-12 балів	Оцінюється відповідь здобувача освіти, який у повному обсязі володіє навчальним матеріалом, вільно, самостійно та аргументовано його викладає, глибоко та всебічно розкриває зміст теоретичних запитань та практичних завдань, використовуючи при цьому обов'язкову та додаткову літературу, вільно послуговується науковою термінологією, розв'язує задачі стандартним або оригінальним способом, наводить аргументи на підтвердження власних думок, здійснює аналіз та робить висновки.
6-9 балів	Оцінюється відповідь здобувача освіти, який достатньо повно володіє навчальним матеріалом, обґрунтовано його викладає, в основному розкриває зміст теоретичних запитань та практичних завдань, використовуючи при цьому обов'язкову літературу, розв'язує задачі стандартним способом, послуговується науковою термінологією. Але при висвітленні деяких питань не вистачає достатньої глибини та аргументації, допускаються при цьому окремі неістотні неточності та незначні помилки
1-5 балів	Оцінюється відповідь здобувача освіти, який відтворює значну частину навчального матеріалу, висвітлює його основний зміст, виявляє елементарні знання окремих положень, записує основні формули, рівняння, закони. Не здатний до глибокого, всебічного аналізу, обґрунтування та аргументації, не користується необхідною літературою, допускає істотні неточності та помилки.
0 балів	Оцінюється відповідь здобувача освіти, який не володіє навчальним

	матеріалом та не в змозі його висвітлити, не розуміє змісту теоретичних питань та практичних завдань.
--	---

Шкала оцінювання знань здобувачів освіти з освітніх компонентів, де формою контролю є залік

Оцінка в балах	Лінгвістична оцінка
90–100	Зараховано
82–89	
75–81	
67–74	
60–66	
1–59	Незараховано (необхідне перескладання)

VIII. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА ТА ІНТЕРНЕТ-РЕСУРСИ

Основна:

1. Адамюк Н.Б., Дробот О.А., Замша А.В. Технології білінгвального навчання глухих та слабкочуючих: навчально-методичний посібник. Кропивницький: ІмексЛТД, 2021. 337 с.
2. Кульбіда С.В. Кінетичні особливості української жестової мови (на прикладі конфігурації). Ч. 2. С. Кульбіда. Жестівник української жестової мови : навчальний посібник. Київ, 2017. 38 с.
3. Nassrallah, F., Tang, K., Whittingham, J., Sun, H. D., & Fitzpatrick, E. M.. Auditory, Social, and Behavioral Skills of Children With Unilateral/Mild Hearing Loss. Journal of Deaf Studies and Deaf Education. 2020. 25(2), 167-177.
4. Lillo-Martin, D. C., Gale, E., & Pichler, D. C. Family ASL: An Early Start to Equitable Education for Deaf Children. Topics in Early Childhood Special Education, 2021. 14 (1). 11-12.

Додаткова:

5. Адамюк Н. Б. Освітній перекладач жестової мови: кадрове забезпечення комунікативних потреб жестомовних здобувачів освіти. *Особлива дитина: навчання і виховання*. 2019. № 4 (92). С. 7-14.
6. Мельничук О. В. Проблеми компенсації глухоти в сурдопсихології. Теорія контрольності та актуальні проблеми сучасної психології: матеріали наукових читань, присвячених 115-й річниці від дня народження Ярослава Івановича Цурковського – відомого українського вченого-психолога, громадського діяча (м. Львів, 20 лютого 2020 р.). Львів. С. 151–156.
7. Мельничук О. В. Особливості інклюзивного навчання дітей з вадами слуху. Наукові та освітні трансформації в сучасному світі: збірник матеріалів Всеукраїнської міждисциплінарної науково-практичної конференції (м. Чернігів, 15 липня 2021 року). Чернігів. Суми: ТОВ НВП «Росток А. В.Т.». 2021. С. 264–265.

Інформаційні ресурси

1. <http://www.european-agency.org/agency-projects/early-childhood-intervention>
2. https://www.unicef.org/earlychildhood/index_action.html
3. Integrated Early intervention Teams. URL: www.integralevroeghulp.nl
4. Директорат дошкільної, шкільної, позашкільної та інклюзивної освіти. URL: <https://mon.gov.ua/ua/ministerstvo/pro-ministerstvo/direktorati/direktorat-inklyuzivnoyi-ta-pozashkilnoyi-osviti>
5. Сурдопедагогіка (виховання і навчання глухих, слабкочуючих, пізньооглохлих). URL : http://catalog.library.tnpu.edu.ua:8080/library/TopicDescription?topic_id=93960
6. Інститут модернізації змісту освіти. URL: <https://imzo.gov.ua/>

7. <https://mon.gov.ua/ua/tag/inklyuzivne-navchannya>
8. https://ispukr.org.ua/?page_id=331

Неформальна освіта:

1. <https://prometheus.org.ua/partnership/>
2. <https://vseosvita.ua/>
3. <https://vumonline.ua/>
4. <https://www.ed-era.com/>